

## FEMALE CHARACTERS IN KHAI HUNG'S NOVELS AND THE PRIDE OF BODY BEAUTY

(Surveyed through “Hòn bươm mơ tiên”, “Nua chung xuan”, “Đôi mua gio”)

Phạm Thị Van Huyen

TNU - University of Science

| ARTICLE INFO |            | ABSTRACT                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|--------------|------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Received:    | 23/02/2021 | Khai Hung is considered the “pillar” pen of the Self-Reliance Union with a series of compositions clearly demonstrating the group's principles. With the aim of discovering the image of a woman in Khai Hung's novels, the article applies the feminist criticism theory to point out the uniqueness in the writer's way of looking at and building characters. The results show that the "young girls" are always described by the writer in the opposite relation to the traditional women. They have a very beautiful appearance and a strong desire to live as themselves in love and marriage. Their beauty is judged not only by others, but also more importantly by their self-awareness. That is a new feature showing the progressive vision of Khai Hung in the movement of fighting for equality and happiness of the other half of the world. |
| Revised:     | 09/3/2021  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Published:   | 28/4/2021  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| KEYWORDS     |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Feminism     |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Khai Hung    |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Novel        |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Character    |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Female       |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

## NHÂN VẬT NỮ TRONG TIỂU THUYẾT CỦA KHÁI HUNG VÀ NIỀM KIÊU HÃNH VỀ VẺ ĐẸP CƠ THỂ

(Khảo sát qua “Hòn bướm mơ tiên”, “Đôi mưa gió”, “Nửa chừng xuân”)

Phạm Thị Vân Huyền

Trường Đại học Khoa học - ĐH Thái Nguyên

| THÔNG TIN BÀI BÁO  |            | TÓM TẮT                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|--------------------|------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Ngày nhận bài:     | 23/02/2021 | Khái Hưng được xem là cây bút “trụ cột” của “Tự lực văn đoàn” với hàng loạt các sáng tác thể hiện rõ tôn chỉ của nhóm. Với mục đích khám phá hình tượng người phụ nữ trong tiểu thuyết của Khái Hưng, bài viết vận dụng lý thuyết phê bình nữ quyền để chỉ ra những độc đáo trong cách nhìn nhận và xây dựng nhân vật của nhà văn. Kết quả cho thấy, những “cô gái mới” luôn được nhà văn miêu tả trong tương quan đối nghịch với những người phụ nữ truyền thống. Họ có vẻ ngoài xinh đẹp cùng khát khao mãnh liệt được sống hết mình trong tình yêu và hôn nhân. Vẻ đẹp đó không phải chỉ do người khác phán xét mà quan trọng hơn do chính bản thân họ tự ý thức. Đó là nét mới, thể hiện nhận quan tiến bộ của Khái Hưng trong phong trào đấu tranh đòi bình quyền và hạnh phúc cho nửa kia thế giới. |
| Ngày hoàn thiện:   | 09/3/2021  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Ngày đăng:         | 28/4/2021  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| TỪ KHÓA            |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Chủ nghĩa nữ quyền |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Khái Hưng          |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Tiểu thuyết        |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Nhân vật           |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Phụ nữ             |            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

## 1. Đặt vấn đề

Từ bao đời nay, thái độ “trọng nam khinh nữ” như một nếp nghĩ quen thuộc đã ăn sâu vào tiềm thức của nhiều thế hệ người dân Việt Nam. Những câu nói “cửa miệng” như: “Nữ nhi thường tình”; “Nhất nam viết hữu, thập nữ viết vô”; “Tại gia tòng phụ, xuất giá tòng phu, phu tử tòng tử”; “Đàn ông nông nổi giếng khơi, đàn bà sâu sắc như coi đưng trầu”; “Khôn ngoan cũng thể đàn bà/ Dù rằng vụng dại cũng là đàn ông”; “Trai tay không chẳng ăn mày vợ, gái trăm vạn cũng thể nhờ chồng”; “Trai năm thê bảy thiếp, gái chính chuyên một chồng”... không chỉ thể hiện thái độ thiếu tôn trọng mà còn là nguyên nhân sâu xa dẫn đến nhiều tấn bi kịch đau lòng cho biết bao người phụ nữ. Và, như một lẽ tất yếu, chủ nghĩa nữ quyền đã ra đời, phát triển mạnh mẽ ở khắp nơi trên thế giới, nhằm giành quyền bình đẳng cho phụ nữ. Cuộc đấu tranh ấy diễn ra trên nhiều lĩnh vực, trong đó có văn học.

Ở Việt Nam, vấn đề nữ quyền luận mới chỉ được bàn luận trong khoảng hơn chục năm trở lại đây với số lượng công trình nghiên cứu còn khá ít ỏi. Năm 2006, trong bài viết “Vấn đề phái tính và âm hưởng nữ quyền trong văn học Việt Nam đương đại”, nhà nghiên cứu Nguyễn Đăng Điệp đã giới thiệu khái quát về vấn đề phái tính trong văn học ở từng giai đoạn và đưa ra những nhìn nhận ban đầu về vấn đề tính nữ trong văn học Việt Nam [1]. Kể từ đó, vấn đề nữ quyền đã dành được sự quan tâm của đông đảo giới nghiên cứu. Bài viết “Ý thức phái tính trong văn xuôi nữ đương đại” đăng trên Tạp chí Nghiên cứu văn học của tác giả Nguyễn Thị Bình tiếp tục nhận diện, lý giải vai trò của ý thức phái tính đối với hoạt động sáng tạo văn chương của nữ giới [2]. Tuy nhiên, âm hưởng nữ quyền không phải đợi đến văn học đương đại mới xuất hiện mà đã có trong văn học Việt Nam các giai đoạn trước. Cuốn “Nhìn lại văn học Việt Nam thế kỉ XX” [3] của nhóm tác giả Viện văn học, bài viết “Văn học Việt Nam 60 năm nhìn lại (1945-2005)” Phan Trọng Thuồng [4], Luận án “Vấn đề thân phận con người trong tiểu thuyết đô thị miền Nam 1954-1975” của Nguyễn Thị Việt Nga [5] đã cho thấy việc dùng lý thuyết phê bình Nữ quyền để nhìn nhận lại các hiện tượng văn học là việc làm vô cùng ý nghĩa, nhất là với trường hợp “Tự lực văn đoàn”.

Mặc dù đã có rất nhiều công trình nghiên cứu về văn học giai đoạn này, khen có mà chê cũng có nhưng đặt trong bối cảnh hiện nay, khi mà xã hội đang có nhu cầu “nhận thức lại” để tìm ra một cách đọc “khác” với các tác phẩm của Nhất Linh, Khái Hưng, Hoàng Đạo, Thạch Lam..., việc nghiên cứu “Tự lực văn đoàn” dưới một góc nhìn mới càng trở nên cần thiết.

## 2. Phương pháp nghiên cứu

Qua tìm hiểu những công trình nghiên cứu về tiểu thuyết “Tự lực văn đoàn” nói chung, nhân vật nữ trong tiểu thuyết của Khái Hưng nói riêng, chúng tôi nhận thấy hầu hết các tác giả đều tìm hiểu hình tượng người phụ nữ trong tổng thể và xem xét hình tượng người phụ nữ dưới góc nhìn thi pháp, thể loại. Trong bài viết này, chúng tôi chủ yếu vận dụng lý thuyết phê bình nữ quyền để kiến giải về một hình tượng nhân vật vô cùng đặc sắc, hi vọng có thể những kiến giải thú vị và đầy bất ngờ về những vấn đề vốn được xem là xưa cũ.

Xuất hiện vào những năm 70 của thế kỉ XX, lý thuyết phê bình nữ quyền nhanh chóng trở thành một phương pháp nghiên cứu phổ biến trong văn học. Với tư cách là một phương pháp nghiên cứu, phê bình nữ quyền lấy người phụ nữ làm đối tượng nghiên cứu trung tâm, từ đó xem xét và định giá lại những hình tượng phụ nữ, những tác phẩm viết về phụ nữ và những nữ tác giả đã bị lãng quên hoặc chôn bỏ trong lịch sử văn học.

Xuất phát từ mục đích mang tính nhân văn đó, phê bình nữ quyền đi theo những hướng nghiên cứu cụ thể như: tiếp cận tác phẩm như là mô thức về sự khác biệt giới tính; tiếp cận tác phẩm như là mô hình ý thức hệ đặc trưng; tiếp cận tác phẩm như là mô hình quyền lực; tiếp cận tác phẩm bằng mô hình áp dụng phương pháp truyền thống...

Sự tồn tại lâu bền cùng những đóng góp thiết thực của nó trong nghiên cứu văn học đã góp phần khẳng định việc nghiên cứu văn học dưới góc nhìn nữ quyền luận là một hướng tiếp cận

hữu ích. Điều đó khiến phê bình nữ quyền trở thành một trong những phương pháp nghiên cứu văn học được sử dụng phổ biến, phát triển mạnh mẽ từ nửa cuối thế kỷ XX trở lại đây, không chỉ trên thế giới mà còn ở Việt Nam.

Ngoài ra, để hoàn thành bài nghiên cứu và đạt được những mục đích nghiên cứu đề ra, chúng tôi còn sử dụng phối kết hợp các phương pháp và thao tác nghiên cứu khác như: phương pháp nghiên cứu văn hóa – lịch sử; phương pháp thi pháp học, phương pháp so sánh...

### 3. Kết quả nghiên cứu

Khái Hưng dành sự quan tâm đặc biệt đối với người phụ nữ. Nhà văn khao khát khám phá vẻ đẹp mới ở nhân vật và thể hiện những diễn biến mới trong thân phận của họ, qua đó, giúp nữ giới xác lập được tiếng nói riêng, mạnh mẽ, đầy kiêu hãnh. Có thể thấy rất rõ điều này khi tiến hành khảo sát thể giới nhân vật trong tiểu thuyết của Khái Hưng, đặc biệt, ở ba tiểu thuyết: “Hồn bướm mơ tiên”, “Đời mưa gió” và “Nửa chừng xuân”.

Ở ba tác phẩm này, Khái Hưng thể hiện một lối viết rất đặc biệt. Mặc dù vẫn hoàn toàn tuân thủ theo tôn chỉ của “Tự lực văn đoàn”: “lúc nào cũng trẻ, cũng yêu đời, có chí phấn đấu và tin ở sự tiến bộ” nhưng với bút pháp mềm mại, điêu luyện, Khái Hưng đã xây dựng nên một hệ thống những nhân vật nữ vô cùng sống động. Họ không chỉ là những nhân vật đại diện cho lớp người cũ, bảo thủ, trì trệ mà họ còn là những nhân vật đại diện cho lớp người mới, tiến bộ, đầy sức sống và khát khao. Hai kiểu nhân vật này luôn được đặt trong mối quan hệ xung đột gay gắt mà niềm ưu ái của tác giả luôn dành trọn vẹn cho kiểu nhân vật thứ hai.

Với Khái Hưng, viết là một cách để nhà văn bày tỏ lòng trân quý đối với người phụ nữ. Khái Hưng hết lời ngợi ca những cô gái “mới” không chỉ bởi họ có ngoại hình xuất sắc mà còn bởi tâm hồn, tính cách quá đổi tuyệt vời của họ. Càng yêu mến nhân vật bao nhiêu, Khái Hưng càng mong mỏi được dùng ngòi bút để chống lại lễ giáo phong kiến và đòi bình quyền cho nhân vật bấy nhiêu. Vì vậy, các tiểu thuyết của Khái Hưng tuy đều xuất phát từ góc nhìn nam giới nhưng vẫn thể hiện rất rõ thiên tính nữ. Những trang văn vừa sắc sảo, tinh tế mà vẫn đầy khoan dung, nhân hậu. Nhà văn thường xuyên giao cho nhân vật nữ đảm nhiệm vai trò là nhân vật chính. Có khi, số lượng nhân vật nữ còn chiếm đa số, “áp đảo” nhân vật nam.

Có thể thấy, ở những nhân vật phụ nữ truyền thống, đại diện cho hệ luân lý và đạo đức phong kiến như bà An, bà Hàn, mẹ chồng Tuyết..., Khái Hưng không miêu tả nhiều về ngoại hình, thậm chí “mờ hóa” ngoại hình nhân vật. Dụng ý của nhà văn khi xây dựng những nhân vật này chỉ là để tạo nên sự đối sánh với nhân vật phụ nữ hiện đại. Ngoại hình bị “mờ hóa”, tính cách bị “đóng khung” trong sự bảo thủ, lạc hậu và trì trệ, những người phụ nữ truyền thống trong tiểu thuyết của Khái Hưng hiện lên có phần khô cứng, khuôn mẫu. Ngược lại, Lan, Mai, Liên, Tuyết... - những người phụ nữ hiện đại, những cô gái “mới” lại được nhà văn dụng công miêu tả từ ngoại hình cho đến tính cách. Điều đặc biệt là, tác giả không ngợi ca một chiều mà bản thân nhân vật cũng luôn ý thức về vẻ đẹp của chính mình, biết nâng niu, trân trọng vẻ đẹp ấy, khát khao được sống hết mình với tuổi trẻ, được là chính mình trong tình yêu và hôn nhân.

Vẫn là vẻ đẹp của đôi mắt, nụ cười, mái tóc, làn da, dáng vẻ..., những vẻ đẹp thể hiện rõ đặc trưng nữ giới nhưng khác với hình tượng người phụ nữ trong ca dao hay trong văn học trung đại, những cô gái “mới” hiện lên trong tiểu thuyết của Khái Hưng với những nét vẽ trần thế nhất, gợi cảm, trực diện và đầy sống động, khiến độc giả có cảm giác nhân vật như đang đứng ngay trước mặt.

Trong ca dao, vẻ đẹp hình thể của người phụ nữ được miêu tả có phần kín đáo, ý nhị. Tất cả đều được nghệ sĩ dân gian ghi lại với biết bao trù mến:

“Những người con mắt lá răm/ Lòng mày lá liễu đáng trăm quan tiền.”

“Ai xui má đỏ, môi hồng/ Để anh nhác thấy đem lòng thương yêu.”

Theo kinh nghiệm người xưa, những phụ nữ có chiếc eo thon không chỉ có ngoại hình ưa nhìn mà còn rất đảm đang: “Những người thắt đáy lưng ong/ Đã khéo chiều chồng lại khéo nuôi con”. Mái tóc cũng đóng vai trò quan trọng trong việc tô điểm vẻ đẹp của người phụ nữ: “Tóc đến lưng

vừa chừng em bới/ Để chi dài bới rồi dạ anh”. Và nụ cười thể hiện nét duyên dáng, quyến rũ nơi họ. Mái tóc ấy, nụ cười ấy đã làm đắm say con tim của biết bao chàng trai: “Trăng rằm mười sáu trăng nghiêng/ Thương em chúm chím cười duyên một mình.”

Có thể nói, bằng chính lối miêu tả hồn nhiên, chất phác, các nghệ sĩ dân gian đã tạo nên những phác thảo đơn sơ về chân dung người phụ nữ với tất cả sự giản dị, thân thương nhất. Điều mà đến văn học viết các giai đoạn sau khó có thể có được bởi sự ảnh hưởng mạnh mẽ của chế độ phong kiến cùng chế độ nam quyền với đủ những luật lệ hà khắc đã khiến người phụ nữ sống khép mình, ít cơ hội thể hiện còn các tác giả cũng dường như né tránh khi miêu tả vẻ đẹp cơ thể của người phụ nữ; có chăng cũng chỉ là những bức chân dung theo khuôn mẫu với lối miêu tả đậm chất ước lệ, tượng trưng như chân dung cô Kiều, cô Vân trong “Truyện Kiều” của Nguyễn Du: “Vân xem trang trọng khác vời/ Khuôn trăng đầy đặn nét ngài nở nang/ Hoa cười ngọc thốt đoan trang/ Mây thua nước tóc tuyết nhường màu da./ Kiều càng sắc sảo mặn mà/ So bề tài sắc lại là phần hơn/ Làn thu thủy, nét xuân sơn/ Hoa ghen thua thắm, liễu hờn kém xanh.”

Hệ thẩm mỹ trung đại vẫn đề cao những nét đẹp thuộc về phẩm chất của người phụ nữ hơn là dung mạo bên ngoài bởi theo công thức: “Công, Dung, Ngôn, Hạnh” thì chữ Dung luôn được xếp sau. Vậy nên, có thời kì những văn thơ miêu tả vẻ đẹp cơ thể người phụ nữ đầy táo bạo của Hồ Xuân Hương bị “quy chụp” là mang yếu tố “dâm” và “tục”: “Thân em vừa trắng lại vừa tròn” (“Bánh trôi nước”); “Gái uốn lưng cong ngựa ngựa lòng/ Bốn mảnh quần hồng bay phấp phới/ Hai hàng chân ngọc đuổi song song.” (Đánh đu); “Một trái trang thu chín mồm mòm/ Này vùng quế đỏ đỏ lờm lom!” (“Hỏi trăng”)...

Không e dè, giấu diếm, Hồ Xuân Hương phác thảo ra bức chân dung của người phụ nữ với vẻ đẹp viên mãn, tròn đầy, gợi cảm và gợi tình: “Mùa hè hây hây gió nồm đông/ Thiếu nữ nằm chơi quá giấc nồng/ Lược trúc biêng cái trên mái tóc/ Yếm đào trễ xuống dưới nương long/ Đồi gò bông đào sương còn ngậm/ Một lách đào nguyên suối chứa thông” (“Thiếu nữ ngủ ngày”). Ca vẻ đẹp “phồn thực” ấy, Hồ Xuân Hương ý thức hơn ai hết về vẻ đẹp của giới mình và bà tự hào về điều đó, điều mà không phải tác giả văn học trung đại nào cũng dám “lớn tiếng” thể hiện. Tuy nhiên, những người có “dũng khí” như Hồ Xuân Hương thời đó không nhiều, vì vậy tiếng thơ của Hồ Xuân Hương thánh thót là thế rồi cũng rơi vào thinh không.

Chế độ phong kiến sụp đổ, những tư tưởng mới mẻ, tiến bộ của phương Tây đã ít nhiều ảnh hưởng đến quan điểm thẩm mỹ của thời đại. Bước sang thế kỉ XX, cái nhìn về người phụ nữ dường như đã cởi mở hơn rất nhiều nhưng phải đợi đến khi “Tự lực văn đoàn” xuất hiện, người phụ nữ mới thực sự được tôn vinh và được nhìn nhận một cách thỏa đáng. Chính Khái Hưng và những nhà văn “Tự lực văn đoàn” là những người đi tiên phong thực hiện sứ mệnh ấy. Bằng con mắt đầy yêu thương và trái tim nhân hậu, Khái Hưng đã trân trọng phát hiện và hết lời ngợi ca vẻ đẹp của người phụ nữ. Nhà văn nhận thấy: người phụ nữ đẹp trước hết ở ngoại hình và đẹp không có nghĩa là phải theo đúng chuẩn mực của xã hội phong kiến, nhất thiết phải biết “Cầm, Kì, Thi, Họa”, phải có đủ “Công, Dung, Ngôn, Hạnh”... Nhà văn bỏ qua những định kiến tồn tại hàng ngàn đời để nâng niu nhân vật với nhân quan vô cùng tiến bộ. Vì vậy, đọc tiểu thuyết của Khái Hưng, người đọc ấn tượng trước tiên bởi vẻ bên ngoài vô cùng trẻ trung, xinh đẹp của người phụ nữ.

Lan trong “Hồn bướm mơ tiên” mang vẻ đẹp trong trắng, tinh khôi với “làn da trắng mát” và “hai má đỏ hồng”. Mỗi khi xấu hổ, Lan thường không che giấu được cảm xúc của mình và hai má lại đỏ ửng lên: “hơi đỏ má”, “má hồng ngượng ngịu” [6, tr.73]. Ngoại hình ấy, tính cách ấy chỉ có ở những cô gái mới lớn. Cho nên, cái hấp dẫn ở nhân vật Lan chính là cái hấp dẫn của sức trẻ. Khái Hưng không miêu tả nhiều về ngoại hình của Lan mà chỉ chấm phá bằng vài nét phác thảo đơn sơ nhưng chỉ thế thôi cũng đủ cho người đọc cảm thấy yêu mến nhân vật này.

Bằng ngoại hình thanh tú cùng dáng vẻ nhẹ nhàng, Lan đã chiếm trọn được trái tim Ngọc. Vậy nên, Lan có giả làm con trai để che giấu thân phận thì Ngọc vẫn không khỏi nghi ngờ về giới tính của Lan: “Quái lạ, sao vùng nhà quê lại có người đẹp đến thế, nước da trắng mát, tiếng nói dịu dàng, trong trẻo như tiếng con gái” [6, tr.10].

Ngọc quyết tâm tìm cho ra sự thật, không đơn thuần là để thỏa mãn sự tò mò mà để chứng minh cảm nhận của mình là không thể sai: “Lúc chú tiểu sợ hãi, ôm lấy Ngọc, Ngọc thấy có cảm tưởng khác thường” [6, tr.38]. Chính “cảm tưởng khác thường” ấy đã khiến Ngọc không thể thôi suy nghĩ về Lan và chàng đã chọn được một thời điểm thích hợp để tỏ bày với Lan niềm yêu mến: “Tôi xin thú thực với ni cô rằng, tôi yêu ni cô, tôi yêu ngay từ lúc còn tưởng ni cô là trai. Ni cô là một người thông minh, đĩnh ngộ, xinh đẹp như thế, ai lại không yêu được” [6, tr.82].

Lan trong “Hồn bướm mơ tiên” trong ngần, trinh bạch bao nhiêu thì Mai trong “Nửa chừng xuân” cũng thanh cao, đức hạnh bấy nhiêu. Cả hai đều đem đến sự tươi mới, trẻ trung, đầy sức sống. Mai đẹp trước hết ở nụ cười: “Cái nụ cười của cô vẫn còn nở trên cặp môi thắm” [6, tr.123], “Cô đi thoăn thoắt lúc cặp môi thắm với gió xuân” [6, tr.131], “Nụ cười lại nở trên cặp môi đỏ thắm” [6, tr.132]. Mai còn nổi bật bởi “nước da trắng”, “mặt trái xoan”, “hai con mắt ướt như hai ngôi sao lấp lánh sau làn mây mỏng” [6, tr.95] và “đôi bàn tay ngà ngọc” [6, tr.344]. Vậy nên, Mai đã chiếm được cảm tình không chỉ của riêng mình Lộc. Với Lộc, Mai “đẹp như tiên nga” [6, tr.181]. Với bác sĩ Minh: “Mai đẹp lắm, đẹp ít người sánh kịp” [6, tr.263]. Còn với họa sĩ Bạch Hải, Mai là một kiểu mẫu lí tưởng: “Tôi đi tìm kiểu mẫu đã nhiều, song chưa gặp được ai có cái nhan sắc như cô” [6, tr.270]. Thậm chí, ngay cả những người luôn muốn gạt bỏ Mai ra khỏi cuộc sống của mình như bà Hàn, bà Án cũng chẳng thể phủ nhận vẻ xinh đẹp của Mai. Mai đẹp khiến họ phải ngỡ ngàng: “Mai đẹp lắm, đẹp dịu dàng, đôn hậu” [6, tr.316], “Mai đẹp quá!” [6, tr.150].

Không mang vẻ đẹp thánh thiện như Lan và Mai, Tuyết trong “Đời mưa gió” giống như một luồng gió lạ khiến người đọc không khỏi bàng khuâng, xao xuyến. Ngay cả những người “đầu ấp, tay gối” với Tuyết cũng không thể hiểu được hết về Tuyết mà chỉ thấy rằng, ở Tuyết có một sức hấp dẫn khó cưỡng lại được.

Tuyết nhí nhảnh, gợi cảm và sống động. Với Tuyết, Khải Hưng mạnh dạn khắc họa những nét đẹp mang đầy yếu tố sắc dục. Đó là vẻ đẹp của “cặp mắt sắc sảo” [7, tr.53], của “hai má đỏ hồng, mái tóc hơi rối, hai món tóc mai vòng vòng như hai dấu hỏi đen láy ở hai bên thái dương trắng bông” [7, tr.56], của “cái tay trắng muốt, mềm mại cử động” [7, tr.69]... “Tuyết vừa nói vừa liếc mắt long lanh hoạt động nhìn Chương một cách rất tình tứ. Cặp môi bôi sáp đỏ hình trái tim nhách một nụ cười làm hai lúm đồng tiền ở hai má mơn mơn như tuyết trái đào Lạng Sơn chín hồng mới hái” [7, tr.33]. Vẻ đẹp ấy đủ sức mê hoặc bất kể ai từng tiếp xúc với Tuyết: “Ai đã đến chơi nhà Chương cũng khó lòng ghét được Tuyết” [7, tr.103-104]. Ở Tuyết, người ta thấy một nhan sắc kiều diễm, có phần lả lơi nhưng vô cùng đáng yêu. Có lẽ vì thế, Tuyết tuy là một cô gái diễm nhưng lại dành được nhiều thiện cảm hơn so với Thu – một tiểu thư “cảnh vàng lá ngọc”, “yếu điệu thực nữ” nhưng nhạt nhẽo, vô hồn. Điều đó cho thấy, gu thẩm mỹ của thời đại đã thay đổi.

Đọc tiểu thuyết của Khải Hưng, chúng tôi còn nhận thấy: vẻ đẹp của các nhân vật nữ không chỉ được nhà văn miêu tả qua lăng kính của nam giới mà được chính bản thân người phụ nữ khẳng định một cách đầy kiêu hãnh, tự hào. Cho dù họ là ai, họ thuộc tầng lớp nào, họ cũng luôn ý thức được vẻ đẹp của mình, thậm chí ý thức việc dùng phần son để làm tôn lên vẻ đẹp đó.

Trước khi chấp nhận hi sinh hạnh phúc và tình yêu vì Lộc, Mai đã có những tháng ngày thanh xuân đầy tươi trẻ. Mai “trẻ lắm... mới 19 cái xuân xanh... Mai cũng biết Mai trẻ. Mai đẹp... Chỉ ngấm cái nét mặt khinh bỉ của mấy chị em con bác phán, Mai cũng đủ hiểu rằng Mai đẹp” [6, tr.112]. Còn Tuyết, cô hay ngấm mình trước gương để có thể tự chiêm ngưỡng vẻ đẹp cơ thể mình. Có lần “Chương bấu môi bảo Tuyết: “Cô có thấy cô dơ dáng đại hình không?” Tuyết đứng dậy ngấm trước gương bầu dục, rồi trở lại chỗ cũ trả lời: “Không anh ạ. Hình dáng em vẫn xinh như thường” [7, tr.57]. Mỗi khi ra ngoài, Tuyết ăn vận rất đẹp, rất “thành thị” và không quên trang điểm bởi trang điểm giúp Tuyết “thấy nhan sắc thay đổi hẳn... vẻ mặt tươi tắn, đôi má hồng đào, cặp mắt sáng quắc” [7, tr.151]. Tuyết thú nhận một cách hồn nhiên: “Trời phú cho em một khối óc tốt tươi và một trái tim dễ cảm nên em thấy ai, em cũng tưởng người ta yêu em và em cũng muốn yêu người ta” [7, tr.86]. Vì vậy, “ân ái” cùng Chương được một tuần thì Tuyết bỏ Chương theo tình nhân cũ. Tuyết lí giải việc mình bỏ đi và trở về tới bốn lần trong vòng bốn

tháng sống cùng Chương là do quá đam mê lạc thú. Nhưng lần trở lại cuối cùng này khiến Tuyết vô cùng hối hận: “Nếu ta biết chàng yêu ta đến thế thì ta đừng đến nhà chàng có hơn không. Chàng sẽ mãi sống với hình ảnh không già của ta. Nhưng nay chàng đã trông thấy ta rồi, thì từ đây, ta sẽ không còn chiếm được một chỗ con con trong tâm hồn chàng nữa” [7, tr.215]. Tuyết bề bàng nhận ra: Tuyết chỉ đẹp khi Tuyết còn trẻ. Tuyết cũng thực sự thấy mình nhơ nhuốc và không muốn quấy rối cuộc sống bình yên của Chương thêm lần nào nữa. Đó quả là sự tự ý thức của một con người có lòng tự trọng. Vậy nên, khi người đời dành cho Tuyết ánh mắt đầy kì thị thì Khái Hưng vẫn nhìn Tuyết rất đỗi triu mến. Câu nói đầy tính phản pháo của Chương khi nghe thấy Phương phàn nàn về việc Chương “mê một con đĩ, đi đâu cũng đưa nó đi theo như vợ” [7, tr.99] hay chính sự bênh vực mà Khái Hưng muốn dành cho nhân vật của mình: “Tuyết là người yêu của tôi, anh chỉ nên biết thế thôi. Và dĩ, thì ai ai cũng dĩ, chỉ khác có một đẳng dĩ với một người và một đẳng dĩ với nhiều người” [7, tr.99]. Với Khái Hưng, Tuyết như một cô gái thượng lưu và tử tế. Tuyết đáng nhận được sự cảm thông và cách ứng xử nhân văn từ những người xung quanh. Việc Khái Hưng đưa một nhân vật phụ nữ giang hồ trở thành nhân vật trung tâm của tiểu thuyết đã ghi nhận sự dịch chuyển quan trọng trong tư tưởng thẩm mĩ của nhà văn, góp phần xóa bỏ quan niệm vị thế hạ đẳng trong văn học truyền thống. Đồng thời, nhà văn cũng muốn gửi đến bạn đọc một thông điệp: trước khi “phán xét” bất cứ ai, bạn đọc đừng vội “trông mặt mà bắt hình dong”; hãy nhìn họ với tất cả sự thấu cảm. Bởi chỉ có như vậy, chúng ta mới tránh được những sai lầm không đáng có.

#### 4. Kết luận

Với “Hồn bướm mơ tiên”, “Đời mưa gió”, “Nửa chừng xuân”, Khái Hưng đã mạnh dạn vượt thoát khỏi lối viết truyền thống xưa cũ với những ước lệ, tượng trưng để miêu tả một cách tự nhiên nhất những nét đẹp thân thể sống động và đầy kiêu hãnh của người phụ nữ. Trong trang văn của Khái Hưng, những người phụ nữ ấy luôn xuất hiện với vị thế, vai trò là nhân vật trung tâm của tiểu thuyết – trung tâm của những xung đột nghệ thuật; thể hiện ý thức về nhân phẩm, bày tỏ quan niệm mới về tình yêu, tha thiết sống cuộc đời tự do và tự lập; kiên quyết đấu tranh bảo vệ tình yêu và quyền sống cá nhân... Vậy nên, mặc dù kết thúc tác phẩm, Khái Hưng không thể đổi thay cuộc đời nhân vật: Lan vẫn đi tu, vẫn không nguôi đấu tranh giữ Tình yêu và Khổ hạnh; Mai nuôi con một mình, không danh chính ngôn thuận với Lộc; Tuyết thân tàn ma dại, bỏ Chương đi giữa những ngày Tết sum họp, ấm áp của mọi người, nhưng thông qua cuộc đời của Lan, Mai, Tuyết, Khái Hưng đã đem đến những phát hiện, những quan niệm hoàn toàn mới mẻ, góp phần tôn vinh giá trị người phụ nữ. Âm hưởng nữ quyền ấy đã được các nhà văn kế cận tiếp tục phản ánh trong tiểu thuyết giai đoạn sau này, đặc biệt là các nhà văn nữ như: Thuận, Lý Lan, Đoàn Minh Phượng, Lê Ngọc Mai, Dạ Ngân, Y Ban, Nguyễn Xuân Khánh...

#### TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1] D. D. Nguyen, “Gender issues and feminist resonance in literature,” (in Vietnamese), 2013. [Online]. Available: <https://phebinhvanhoc.com.vn/van-de-phai-tinh-va-am-huong-nu-quyen-trong-van-hoc-viet-nam-duong-dai/> [Accessed May 20, 2020].
- [2] T. B. Nguyen, “The sense of gender in contemporary female prose,” (in Vietnamese), *Journal of Literature Studies*, no. 9, pp. 74-85, 2011.
- [3] Many authors, *Looking back on Vietnamese literature in the twentieth century*. National Political Publishing House, (in Vietnamese), Hanoi, 2002.
- [4] T. T. Phan, “Sixty years back Vietnamese literature (1945-2005),” (in Vietnamese), *Journal of Literature Studies*, no. 9, pp. 03-12, 2005.
- [5] V. N. Nguyen, “Human themes in southern urban fictions 1954-1975,” (in Vietnamese), Ph.D. Thesis, Vietnam Academy of Social Sciences, Hanoi, 2012.
- [6] K. Hung, *Hồn bướm mơ tiên, Nửa chừng xuân*. Writers Association Publishing House, (in Vietnamese), Hanoi, 2018.
- [7] N. Linh and K. Hung, *Đời mưa gió*. Literature Publishing House, (in Vietnamese), Hanoi, 2009.